

Inloppet till Valletta ser ur vissa i vinklar ut som om tiden stått stilla sedan 1500-talet. Det är enkelt att bilda sig en uppfattning om hur det en gång såg ut.

Vi befinner oss

på 46:e breddgraden och på den största av Maltas tre små öar. Huvudön heter Malta men landet består även av öarna Gozo och lilla Comino, som alla är väldigt olika trots att de ligger så nära varandra. Alla tre är värda att besöka, men av olika anledningar. Helst ska du anlända hit till Malta och huvudstaden Valletta med båt i gryningen. Det är en makalös syn att få se denna gamla stad höja sig framför stäven när skutan sakta glider in i hamnen. Malta har en mycket populär och livigt besökt hamn och det är många kryssningsfartyg som anlägger här. Det kan jag väl förstå. Valletta har ett sällsynt stycke välbevarad historia och man kan verkligen känna historiens vingslag och med lätthet föreställa sig hur det var på 1500- och 1600-talet då dessa majestätiska fort och försvarsanläggningar byggdes. Hamnen är stor och försvarsmurarna tornar upp sig runt om på alla sidor. Det är ingen slump att Valletta är så välplanerad. Staden är anlagd från grunden av Johanniterna som kunde det här med krig och försvarsmurar sedan många hundra år.

Malta ligger mitt i Medelhavet, mellan Italien och Nordafrika, är mycket strategiskt och har alltid varit en attraktiv plats för militärer och handel, vilket har gjort att många har velat lägga beslag på dessa öar. Detta har gjort att Maltas ganska blodiga historia även inneburit en smältdegel för många olika kulturer och folk. Alla har velat ha en bit av Malta: fenicierna, grekerna, romarna, vandalerna, östgoterna och araberna för att bara nämna några. Detta virrvarr av kulturer, seder och folk har format vad som idag blivit Malta. Malteserna själva verkar ha utvecklat två karaktäristiska drag varav det första är att stå ut med det mesta och se pragma-

tiskt på problemen vilket resulterat i ett extraordinärt vänligt folk och det andra en förmåga att sköta sitt.

De stackars malteserna har inte haft det så lätt under alla dessa krig och erövringar. Landet är trots allt ganska fattigt och det utsatta läget gör att vädret bestämmer förutsättningarna. Vissa år har inte vädergudarna varit goda mot Malta och det har varit svårt att få tillräckligt med vatten för ett väl fungerande jordbruk. Det ibland mycket karga landskapet har gjort att det vanligaste sättet att sörja för brödfödan har varit att bli getfarmare.

Malta's historia

Allt började redan för cirka 7 000 år sedan då ön befolkades för första gången. Vilket folk som började bygga bo på ön vet man inte exakt, men de megalitiska ruinerna* som finns från denna tid är fascinerande och återfinns på flera platser runt om på Malta och Gozo. De är uthuggna i den porösa honungsgula kalksten som finns överallt här som antagligen har givit Malta sitt namn. År 736 före Kristus koloniserades ön av greker, som kallade sin nya koloni "Melita" efter det grekiska ordet för honung, meli. Att vandra runt på dessa öar känns ibland som att gå runt i ett gigantiskt museum över mänskligheten med fornlämningar som är äldre än pyramiderna i Giza.

Det är inte förrän riddarna av Johanniterorden på 1500-talet anländer som det Malta vi känner idag började formas på riktigt. Dessa riddare tillhörde en order som skulle strida för kyrkan och deltog i striderna kring Jerusalem på 1000-talet. Deras främsta uppgift var att skydda pilgrimerna och vårda sårade korsfarare. Dessa riddare kämpade tappert under många hundra år och hade till slut sin bas på Rhodos, fram till att Suleyman den Store, härskade över det osmanska riket, fördrev riddarna från ön. Den tysk-romerska kejsaren Karl V, som då styrde över en stor del av Europa, förbarmade sig över riddarna och gav dem Malta som ny tillflyktsort mot en symbolisk avgift: han skulle få en jaktfalk per år. Riddarna anlände 1530 och var mycket ivriga att se till att säkra sitt nya hem. De satte genast igång att bygga fort och murar så att ingen skulle kunna ta denna tillflyktsort från dem. Särskilt orolig var man för att muslimska styrkor skulle attackera. Johanniterna hade en rik orden och de rustade upp Malta till tänderna med fort, kyrkor >>

*MEGALITISKA MONUMENT

(AV GREKISKA MEGA: STOR, OCH LITHOS: STEN)

...kallas minnesmärken från den yngre stenåldern och äldsta bronsåldern bestående av ett eller flera naturliga eller grovt tillhuggna stenblock. Vårt att besöka: det neolitiska templet i Tarxien, stentemplet i Hagar Qim och Hal Saffien Hypogeum, som ligger under jorden i Vallettas förort Paola. Den megalitiska tempelkulturen avlöstes av en bronsålderskultur.

Bland riddare och ruiner

Tack vare – eller på grund av – sitt strategiska läge mitt i Medelhavet har Malta sedan urminnes tider varit en populär ö för krigare och handelsresande. Idag är Maltas läge lika lättillgängligt och en ypperlig ö för kryssningsfartyg och soltörstande turister. Men glöm charterturismen, vi åker till Malta för dess hisnande historia.

Av: Jens Christiansen och Ingrid Christiansen

och katedraler. Mdina som då var Maltas huvudstad ansågs för svår att försvara och de anlade därför magnifika staden Valletta från grunden för att lättare kunna försvara Malta. Valletta blev därmed ny huvudstad.

Det religiösa inslaget i ordern var mycket viktigt eftersom riddarna egentligen var munkar som vigt sitt liv åt att försvara kyrkan och kristendomen. Detta har satt djupa avtryck på Malta och dess befolkning. Det finns fler kyrkor och katedraler på Malta än i något annat land i Europa. Minst en i varje by och överallt och året om firas religiösa högtider med pompa och ståt. Dessa festligheter har idag utvecklats till något av en tävling byarna emellan. Här pågår en festival varje helg och när du besöker ön är det ett måste att delta i firandet.

Malta idag

Läget i Medelhavet gör Malta varmt och härligt året om, men det är klart att eftersom det är öar det handlar om så kan klimatet skifta snabbt. För många betyder Malta sol, bad och charterturism. Särskilt för engelsmännen som även har en historisk förankring i ön. Engelsmännen tog över Malta från Frankrike och ön var en brittisk koloni fram till 1974 då man blev en självständig republik. Det brittiska inslaget är starkt på Malta och alla talar engelska vilket gör det mycket enkelt att vara turist här. Men vill du inte hamna bland alla charterturister och fulla ungdomar på språkskola så behöver du verkligen inte det. Faktum är att jag själv inte såg någonting alls av detta och hemligheten ligger naturligtvis i att veta var man ska bo och befinna sig – och inte. Åk runt och upptäck ön på egen hand. Malta är inte så stort och bussystemet är mycket bra. Hyr bil om du vill ha större frihet.

Besök med fördel Valletta med sina underbara byggnader och gränder. Här finns många fina exempel på träbalkonger som man annars finner i Istanbul. Slå dig ner på något av alla kaféer i Barrakkaträdgårdarna och njut av den hänförande utsikten över hamninloppet.

Att boka en guide i Valletta är verkligen värt vartenda öre. Då får du de verkliga historiska godbitarna serverade. En höjdpunkt för mig var att få höra allt om den makalösa katedralen St Johns Co-Cathedral. Golvet utgörs

av 364 färggranna gravar i marmor under vilka riddarna vilar. Väggar och tak är täckta av guld och barockmålningarna av Caravaggio är magnifika.

Lugn och ro

Ett annat måste är att besöka den gamla huvudstaden Mdina som ligger lite längre inåt landet. Ta in på det varsamt renoverade palatset från 1600-talet, Hotel Xara Palace. Detta är det i särklass bästa hotellet på hela ön och en vistelse där är som att leva i en svunnen tid. Mdina är en mycket välbevarad medeltida stad och kallas för "den tysta staden" vilken den gör skäl för. Här finner du visserligen restauranger och hotell men inget nattliv att tala om och bilar är bannlysta så det är häst och vagn som gäller.

Party, party

Är det hålligång du söker så bege dig till området St Julians. Vill du festa med ett yngre klientel så ska du till området som heter Paceville i St Julians. Hit ska du däremot inte bege dig om du är ute efter lugn och ro. I St Julian finns faktiskt flera bra och trevliga restauranger och ett varierat nattliv för dig som inte vill gå och lägga dig tidigt, men ändå inte vill gå på ungdomsdisko. En av de bästa restaurangerna är Barracuda, en fiskrestaurang som ligger direkt vid vattnet med härlig vy över hamnen. Boka ett av de få borden som är närmast vattnet. Maten är överlag god med mycket fisk och skaldjur och notan är en betydligt trevligare överraskning än i Sverige.

Spel och dobbel i Vittoriosa

Är du sugen på lite mer äventyr så kan du ju alltid pröva lyckan på några av alla de kasinon som finns på ön. Den liberala synen på spel och skatter är en tradition här på Malta som visserligen har ändrats en hel del nu då de är fullvärdiga medlemmar i EU. En av de nyare inrättningarna är Casino di Venezia som ligger väldigt fint i en av de nyrenoverade byggnaderna vid hamnen i Vittoriosa. Gå även runt hörnet så finner du den trevliga restaurangen och vinbarern Lupanara på kajen som är insprängda i det porösa berget. Hela kajområdet vid Vittoriosa har fått ett lyft och har nu flera trevliga uteserveringar vilket gör det till ett trevligt område att strosa omkring i. Vittoriosa är en av de tre städer som tillsammans >>

En bild kan inte göra interiören i barockstil inne i St Johns Co-Cathedral rättvisa. Hela katedralen glittrar i guld från golv till tak och golvet är täckt av över 300 marmortavlor under vilka riddare vilar.

Så här ser en dörrkarm ut anno 3000 år före Kristus. Det megalitiska templet Hagar Qim är ett av totalt sju tempel som nu ligger på Unescos lista över världsarven. De stora stenblocken är huggna i den mjuka kritstenen som finns överallt på Malta. De största blocken väger hela 20 ton!

Den spektakulära utsikten från Barrakkaträdgårdarna över hamninloppet i Valletta med hela staden Birgu (Vittoriosa) i förgrunden.

”Läget i Medelhavet gör Malta varmt och härligt året om. För många betyder Malta sol, bad och charterturism. Men vill du inte hamna bland alla charterturister och fulla ungdomar på språkskola så behöver du verkligen inte det.”

Sjöflyget lägger till mitt i Vallettas hamn

En traditionell fiskebåt i Marsaxlokk kallas luzzu och har nästa alltid Osiris öga på sidorna. Seden att måla Osiris öga på båtarna är en tradition som går tillbaka till den gamla egyptiska kulturen. Osiris var den gud som härskade över de döda och som hade makten att återge dem livet.

På Gozo torkas havsvatten i bassänger till salt. Bassängerna kallas salt pans och är typiska för ön.

Hotell Xara i staden Mdina med dess uteservering.

Traditionell ayurvedabehandling på Kempinski Hotel San Lawrenz.

Rent vatten rinner fortfarande ur lejonets gap mitt i Valletta.

Nya området vid Portomaso.

Dröskörna står på rad utanför Mdina. Bilar är helt förbjudna innanför stadsmurarna.

Befolkningen på Malta är tokiga i festivaler och religiösa högtider. Varje helg är det fest i någon by, oftast i något helgons ära.

Det finns fortfarande många hus att renovera.

St Johns Co-Cathedral i Valletta.

Den blå lagunen på lilla ön Comino är perfekt för ett dopp.

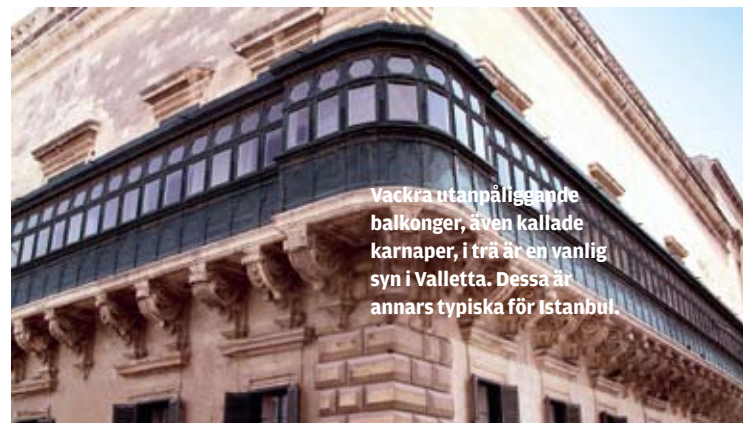
Fontän utanför stadsmuren till Valletta.

Den berömda klippan "Azur Window" på Gozo. En mycket vacker plats med spektakulära klippformationer som format ett fönster mot havet.

De härliga gamla bussarna är fortfarande i bruk.

Vackra utanpåliggande balkonger, även kallade karnaper, i trä är en vanlig syn i Valletta. Dessa är annars typiska för Istanbul.

De vackra maltesiska båtarna som ligger i hamnen i Valletta kallas dghajsa och är väl värda att ta en tur i. Det finns inte så många kvar.

bildar hamnområdet vid inloppet till Valletta. Bästa sättet att ta sig till Vittoriosa är helt klart med båt. Att köra bil är en stor omväg.

Bad och dykning

Gozo lär enligt legenden vara den ö där nymfen Kalypso i Homeros verk Odysseen bodde. Nymf eller inte – Gozo är definitivt värt ett besök, även om du inte har så mycket tid. Här finns bland annat fantastisk dykning och sikten är väldigt bra i det extremt klara vattnet, tack vare att Gozo består av kalksten.

Det går färjor mellan Malta och Gozo hela tiden och det tar bara 25 minuter att glida över. Överlägset bästa sättet att transportera sig dit är helt klart att ta sjöflyget från Valletta. Utsikten är fantastisk över öarna. Enda baksidan med detta alternativ är att färden är över alltför fort – tio minuter i luften och sedan är man framme. Till Gozo åker man för att bada i det klara vattnet och varma vattnet. Jag hade 23 grader varmt i oktober.

Ett trevligt sätt att bo på Gozo är att hyra hus som finns i alla prisklasser. Den som vill öka på sitt njutningskonto bör checka in på öns otroliga spahotell, Kempinski Hotel San Lawrenz Gozo. Hotellet är känt för sitt Ayurvedacenter med en riklig meny av behandlingar. All personal är indisk och utbildad enligt Ayurvedakonstens alla regler. Det här kan jag varmt rekommendera! Missa inte den lilla badön Comino utanför Gozo som har underbara blå laguner. Fantastisk på sommaren. Ön är bebodd men det är knappast trångt. Enligt våra senaste uppgifter huserar här enbart fyra personer. 18

Miss a inte:

- ✦ De historiska platserna Hal Saflieni Hypogeum, Tarxien och Hagar Qim. Boka biljetter i god tid. Det är ofta fullbokat. www.heritagemaltashop.com
- ✦ St Johns Co-Catheral i Valletta. Storslagen är bara förnamnet på denna magnifika barockkyrka. Nu håller man på och renoverar den invändigt vilket gör att allt guld kommer till sin rätt. Spektakulära målningar av Caravaggio. Måste ses!
- ✦ Havet. Ta antingen sjöflyget till Gozo eller i alla fall en båttur med de fina klassiska båtarna, dghajsa, i hamnen

Undvik:

- ✦ Alla serverar visst nationalrätten kanin i rödvinsås, men den kan du hoppa över.
- ✦ Området Paceville i St Julians. Det är de fulla ungdomarnas förlovade land.

Tips:

Boka en guide i Valletta. Det är verkligen värt pengarna, även för den som vanligtvis inte är en kulturnisse.

med mycket trevlig personal. Mycket speciellt. Har en av Europas få riktiga Ayurvedaanläggningar. Värt ett besök bara för detta!

Gozo
www.kempinski.com

Guide till Malta

📍 Värt en omväg

GENUIN BY Det finns mycket mer att se när du är här men att bege sig till lilla fiskestaden **Marsaxlokk** på sydöstra Malta är väl värt besväret. Då särskilt på helgen när det är marknad. Marsaxlokk är ett arabiskt namn och är en genuin liten by. Den är inte stor men fisket är en viktig näringsgren på Malta vilket gör det enkelt att få en härlig färsk firre på tallriken på restaurangerna. Stor del av fisken kommer just härifrån.

RUINERNAS RUIN Hal Saflieni Hypogeum är en underjordisk katakombliknande utgrävning som idag är ett museum i Paola, en förort till Valletta. Här finns utgrävningar gjorda ur berget som härstammar från 2 500 år före Kristus. Dessa är gjorda direkt ut den porösa kalkstenen och är mycket ömtåliga så man tar bara emot 80 besökare per gång, så se till att boka långt innan du reser. Detta är verkligen ett måste, så försök att få till en bokning.

🍴 Restauranger Malta

BARRACUDA En fiskrestaurang som ligger direkt vid vattnet med härlig yv över hamnen i St Julians. Boka ett av de få borden som är närmast vattnet. **194 Main Street, St Julians** www.wgc-group.com/barracuda

FRA GIUSEPPE Liten romantisk bar med gamla anor. **3 Triq Dun Spir Sammut, Hal Balzan** www.fragiuseppe.com

DE MONDION De Mondion är namnet på själva restaurangen som ligger i Xara Palace. En underbar miljö och fantastisk utsikt. Är det varmt så ska du boka bord utomhus. Det är inte billigt men kanske den

bästa restaurangen på ön. Hit flyger de rika och berömda med privatplan för att äta.

The Xara Palace, Misrah il-Kunsill, Mdina
www.xarapalace.com.mt

DON BERTO Ligger på terrassen ovanför de andra restaurangerna vid Birgu marina. Liten vinbar med mindre rätter och trevlig personal.

Birgu marina, Vittoriosa

DEL BORG Mysig liten vinbar, perfekt för en fördrink. **36 St John Tower Street, Birgu, Vittoriosa.**

🍴 Restauranger på Gozo

TA FRENCH En pärla till restaurang med känsla av forna dagar. Klassisk fransk matlagning med lokala inslag. Lite dyr men väl värd varje krona. Härlig vinkällare, be att få titta på den! **Ghajn Damma Street Xaghra, Gozo** www.Tafrencrestaurant.Com

IT-TMUN Många anser att detta är den bästa restaurangen på Gozo och även bättre än de på Malta. De siktar högt och har satsat stort på en bra vinbar.

3 Mount Carmel Street i området Xlendi. www.tmunvictoria.com

🏨 Hotell

THE WESTIN DRAGONARA RESORT Femstjärnigt hotell med ett stort utbud av restauranger och kasinon. **St Julians** www.westinmalta.com

THE XARA PALACE Romatiskt och vackert medeltida slott i gamla staden Mdina **Misrah il-Kunsill, Mdina** www.xarapalace.com.mt

KEMPINSKI HOTEL SAN LAWRENZ Stort hotell men

FAKTA MALTA

Språk: Engelska och maltesiska, som besär av cirka 70 procent arabiska och resten låter som italienska.

Att köpa med sig: Maltas egna vin och havssalt. **Tips:** Boka en guide i Valetta. **Ett måste:** Antingen sjöflyg till Gozo eller i alla fall en båttur med de fina klassiska båtarna (dghajsa) i hamnen.

Invånare: 400 000 invånare. **Valuta:** Euro. **Tidsskillnad:** Ingen.

Bästa tid på året: Temperaturen är behaglig hela sommaren och fram till slutet av oktober. I slutet av perioden kan vädret slå om snabbt och det kan regna en del. September till oktober är en bra tid att besöka dessa öar. Under juli och augusti är här varmt och underbart men då får man dela på härligheten med flera andra besökare.

Antal flygtimmar: Cirka fyra timmar.

Ta dig dit: Det går direktflyg med SAS från Arlanda fram till 8 november. Dessa flyger två gånger i veckan på torsdagar och söndagar. Ryanair flyger också direkt två gånger i veckan året om från Skavsta. Även de på torsdagar och söndagar.

